

Sygn. akt I ACz 338/13

POSTANOWIENIE

Dnia 31 maja 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie I Wydział Cywilny w składzie następującym :

Przewodniczący:	SSA Andrzej Palacz
Sędziowie:	SA Marek Klimczak (spr.) SA Jan Sokulski

po rozpoznaniu w dniu 31 maja 2013 roku na posiedzeniu niejawnym sprawy

z powództwa (...) Sp. z o.o. w K.

przeciwko **B. P. prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą (...) w K.**

o zapłatę

na skutek zażalenia powoda

na postanowienie Sądu Okręgowego w Rzeszowie

z dnia 28 marca 2013 r., sygn. akt VI GC 375/12

p o s t a n a w i a:

I. **zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że udzielić zabezpieczenia roszczenia pieniężnego przysługującego (...) Sp. z o.o. w K. przeciwko B. P. z tytułu wierzytelności wynikających z faktur: z dnia 24 czerwca 2012 r. o nr. (...) i z dnia 27 czerwca 2012 r. o nr. (...) w kwocie 178.784,14 zł (sto siedemdziesiąt osiem tysięcy siedemset osiemdziesiąt cztery złote czternaście groszy) oraz zwrotu kosztów postępowania w kwocie 6.077 zł (sześć tysięcy siedemdziesiąt siedem złotych) poprzez obciążenie nieruchomości stanowiącej działkę ewidencyjną nr (...) w K., dla której Sąd Rejonowy w Jarosławiu, XIII Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w P., prowadzi księgę wieczystą nr (...) hipoteką przymusową do łącznej kwoty 185.861,14 zł (sto osiemdziesiąt pięć tysięcy osiemset sześćdziesiąt jeden złotych czternaście groszy), a w pozostałym zakresie wnioszek o udzielenie zabezpieczenia oddalić;**

II. **oddalić zażalenie w pozostałym zakresie.**

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej, dnia 4.07.2013r. Sąd Apelacyjny w Rzeszowie I Wydział Cywilny stwierdza, że niniejszy tytuł uprawnia do egzekucji postanowienie Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 31 maja 2013r. sygn. akt I ACz 338/13 – **w zakresie pkt I** oraz poleca wszystkim organom, urządzą oraz osobom, których to może dotyczyć, aby postanowienia niniejszego wykonały, a gdy o to prawnie będą wezwane, udzieliły pomocy.

(...)

(...)

(...)

(...)

(...)

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w Rzeszowie w sprawie z powództwa (...) Sp. z o.o. w K. przeciwko G. P., prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą (...) w K. o zapłatę, oddalił wniosek powoda o udzielenie zabezpieczenia roszczenia poprzez wpis na rzecz powoda hipoteki w wysokości 202.885 zł obciążając nieruchomości położone w K., nr ewid. (...) i (...) oraz w Ż. o nr ewid. (...), dla których Sąd Rejonowy w Przeworsku IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgi wieczyste nr (...).

W uzasadnieniu Sąd stwierdził, że dla udzielenia zabezpieczenia koniecznym jest kumulatywne spełnienie dwóch przesłanek: uprawdopodobnienie roszczenia oraz uprawdopodobnienie interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia, przy czym interes prawny w zabezpieczeniu istnieje wtedy, gdy brak zabezpieczenia uniemożliwi lub poważnie utrudni wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia lub w inny sposób uniemożliwi lub poważnie utrudni osiągnięcie celu postępowania w sprawie (art. 730¹ § 1 i 2 k.p.c.). Celem zabezpieczenia jest głównie zapewnienie egzekucyjnej wykonalności przyszłego orzeczenia, co może zostać uniemożliwione np. poprzez obciążenie lub zbycie majątku przez dłużnika lub przez wyzbycie się majątku w inny sposób. W ocenie Sądu, choć uprawdopodobnienie jest środkiem zwolnionym od formalizmu zwykłego postępowania dowodowego, to jednak nie może opierać się na samych twierdzeniach strony.

W ocenie Sądu Okręgowego powód uprawdopodobnił istnienie swojego roszczenia, nie uprawdopodobnił jednak interesu prawnego w zabezpieczeniu. W szczególności mimo oddalenia wcześniejszego wniosku z uwagi na nie uprawdopodobnienie interesu prawnego, złożył kolejny wniosek identycznej treści, uzupełniając go jedynie o twierdzenia podniesione przez pełnomocnika powoda na rozprawie z dnia 20 marca 2013 r. oparte w głównej mierze na twierdzeniach (informacjach) pełnomocnika pozwanego. Zdaniem Sądu I instancji, okoliczności takie jak: stwierdzenie pełnomocnika pozwanego, że wyrok w niniejszej sprawie może doprowadzić do upadłości pozwanego i brak zgody pozwanego na zawarcie ugody, są niewystarczające dla uprawdopodobnienia interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia, zwłaszcza, że przyczyną niezawarcia ugody była niemożność uregulowania całej należności w ciągu sześciu tygodni, a nadto pozwany posiada wierzytelności, które egzekwuje, a zatem posiada inny majątek niż same wymienione we wniosku nieruchomości.

Na powyższe postanowienie zażalenie wniósł powód, działający przez pełnomocnika, zarzucając naruszenie art. 730¹ § 1, 2 i 3 k.p.c. i wnosząc o zmianę zaskarżonego postanowienia w całości poprzez udzielenie zabezpieczenia w sposób wskazany we wniosku, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie go do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

W uzasadnieniu wskazał, iż nie sposób zgodzić się z twierdzeniem Sądu, że samo stwierdzenie pełnomocnika pozwanego, iż wyrok w niniejszej sprawie może doprowadzić do upadłości pozwanego, jest niewystarczające dla uprawdopodobnienia interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia. Powód obawia się, że w przypadku takiej sytuacji nie będzie mógł sprawnie i skutecznie wyegzekwować swoich należności. Jest to tym bardziej uzasadnione, z uwagi na wysokość roszczenia oraz aktualną sytuację finansową pozwanego, który nie wywiązuje się z umów oraz nie uiszcza należności swoim kontrahentom. Zachowanie pozwanego, który odmawia zawarcia ugody mimo istnienia warunków dla niego dogodnych, nie daje żadnych gwarancji, by w najbliższej przyszłości powód otrzymał należne mu pieniądze. W konkluzji stwierdził, że w sprawie niewątpliwie uprawdopodobniono zarówno roszczenie, jak i interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie jest częściowo zasadne.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że zgodnie z art. 730¹ § 1 k.p.c., udzielenia zabezpieczenia może żądać każda strona lub uczestnik postępowania, jeżeli uprawdopodobni roszczenie oraz interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia. Interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia istnieje zaś wtedy, gdy brak zabezpieczenia uniemożliwi lub poważnie utrudni wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia lub w inny sposób uniemożliwi lub poważnie utrudni osiągnięcie celu postępowania w sprawie (art. 730¹ § 2 k.p.c.). W przypadku roszczeń o świadczenia pieniężne obawa co do egzekucyjnego wykonania przyszłego orzeczenia może płynąć przede wszystkim stąd, że zagrożona jest wypłacalność obowiązanego, w szczególności gdy nie ma on dostatecznego majątku. W praktyce szerokie ujęcie „interesu prawnego” oznacza możliwość powoływania się przez uprawnionego na szereg okoliczności, które mogą uzasadniać udzielenie zabezpieczenia. Najczęściej będzie to wskazywanie na zagrożenie wyzbycia się majątku przez obowiązanego, nieregulowanie zobowiązań, nieracjonalne obchodzenie się z majątkiem, grożąca obowiązanemu upadłość.

Trzeba podkreślić, że ustawa nie wymaga w tym przypadku za każdym razem uprawdopodobnienia okoliczności, że brak zabezpieczenia **uniemożliwi** wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia. Wystarczające jest, by taki brak **poważnie utrudnił** wykonanie orzeczenia. Przesłanka „poważnego utrudnienia” należy do przesłanek ocennych, pozostawiając Sądowi orzekającemu w tym zakresie pewien margines swobody.

Nie można zgodzić się z Sądem Okręgowym, że powód nie uprawdopodobnił, że brak zabezpieczenia poważnie utrudni wykonanie orzeczenia zapadłego w przedmiotowej sprawie. Trzeba zauważyć, że składając na rozprawie w dniu 20 marca 2013 r. ponowny wniosek o udzielenie zabezpieczenia, powód nie uprawdopodobnił go wyłącznie własnymi twierdzeniami. Odniósł go zaś do stwierdzeń pełnomocnika pozwanego, który oświadczył, że wyrok zapadły w niniejszej sprawie będzie miał duże znaczenie dla stanu finansowego pozwanego i być może będzie to powodować możliwość ogłoszenia upadłości, a także na złożonym przez stronę pozwaną w toku negocjacji ugodowych oświadczeniu, iż nie będzie w stanie uregulować roszczenia głównego do końca kwietnia 2013 r. (vide protokół rozprawy – k. 75v., 77) W ocenie Sądu Apelacyjnego, powyższe okoliczności w pełni uprawdopodobniają wniosek, iż brak zabezpieczenia poważnie utrudni wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia. Wskazują bowiem jednoznacznie na trudną sytuację finansową strony pozwanej. Ewentualne zaś zgłoszenie wniosku o upadłość bez wątplenia w istotnym stopniu utrudni egzekucyjne dochodzenia roszczeń powoda.

Zażalenia i wniosku powoda o udzielenie zabezpieczenia nie można jednak uwzględnić w całości, z innych jednak powodów, niż te, które wskazał w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia Sąd Okręgowy.

Po pierwsze bowiem, w przekonaniu Sądu Apelacyjnego nie można w przedmiotowej sprawie udzielić zabezpieczenia do kwoty wskazanej we wniosku, tj. do kwoty 202.885 zł. Jak wynika z uzasadnienia wniosku złożonego przez powoda, powyższa kwota składa się z kwot: 196.807,24 zł tytułem roszczenia głównego oraz 6.077 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, na obecnym etapie postępowania jasnym jest, że powód nie uprawdopodobnił istnienia roszczenia głównego w całej wskazanej powyżej kwocie 196.807,24 zł, lecz jedynie do kwoty 178.784,14 zł. W toku rozprawy w dniu 20 marca 2013 r. pełnomocnik powoda cofnął bowiem częściowo powództwo wobec zapłacenia części świadczenia głównego przez pozwanego. Odpowiednio do tej sytuacji nieprawomocnym jeszcze wyrokiem powództwo zostało uwzględnione jedynie co do kwoty 178.784,14 zł, zaś w pozostałym zakresie postępowanie zostało umorzone (pkt I i II wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 20 marca 2013 r., sygn. akt VI GC 375/12). Jeśli idzie zaś o koszty postępowania, to powód domagał się ich zabezpieczenia jedynie co do kwoty 6.077 zł, mimo więc zasądzenia w punkcie III wyroku wyższej kwoty z tego tytułu, Sąd Apelacyjny udzielając zabezpieczenia nie może wyjść poza żądanie powoda. Wniosek powoda co do kwoty przewyższającej 185.861,14 zł (co stanowi sumę kwot 178.784,14 i 6.077 zł) był więc niezasadny i w tym zakresie należało go oddalić.

Po drugie zaś, we wniosku o zabezpieczenie powód wniósł o „udzielenie zabezpieczenia roszczenia uprawnionego przez wpis na rzecz (...) Sp. z o.o. z siedzibą w K. w wysokości 202.885 PLN obciążając przedmiotowe nieruchomości

położone w K. nr ewidencyjny (...) i (...) (KW nr (...), KW nr (...)) oraz Ż. o nr. ewidencyjnym (...) (KW nr (...)), dla których Sąd Rejonowy w Przeworsku IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgi wieczyste KW nr (...), KW nr (...) oraz (...), (...)"'. Prowadzi to do wniosku, że choć powód nie wyraził tego wprost, to domaga się w istocie wpisu **hipoteki łącznej przymusowej** obciążającej w/w nieruchomości. Tymczasem obciążenie takie jest niedopuszczalne z punktu widzenia art. 111¹ ust. 1 ustawy z dnia o księgach wieczystych i hipotece (tekst jedn.: Dz. U. z 2001 r., Nr 124, poz. 1361 z późn. zm.). Zgodnie bowiem z tym przepisem, „jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, łączne obciążenie kilku nieruchomości hipoteką przymusową jest niedopuszczalne, chyba że nieruchomości te są już obciążone inną hipoteką łączną albo stanowią własność dłużników solidarnych). Jak podkreśla się w doktrynie, generalnie niedopuszczalne jest uzyskanie przez wierzyciela hipoteki łącznej przymusowej na kilku nieruchomościach dłużnika. Obowiązuje generalna zasada: jedna hipoteka przymusowa - jedna nieruchomość (T. Czech, Hipoteka. Komentarz, LexPolonica, uwagi do art. 111¹). Art. 111¹ ogranicza także kompetencję organów państwowych co do sposobu ustanowienia hipoteki w sposób przymusowy. Przykładowo, co do zasady niedopuszczalne jest wydanie przez sąd postanowienia co do udzielenia zabezpieczenia w postaci hipoteki łącznej przymusowej na dwóch lub więcej nieruchomościach (art. 747 pkt 2 k.p.c.). Sąd może ustanowić taką hipotekę tylko wtedy, gdy występują wyjątkowe okoliczności określone w art. 111¹ ust. 1 (T. Czech, op. cit.). Przepis ten dotyczy wpisu hipoteki przymusowej łącznej, gdy podlegające obciążeniu nieruchomości (prawa) stanowią własność tej samej osoby (dłużnika) lub różnych osób. Gdy właścicielem nieruchomości jest ta sama osoba, wpis hipoteki przymusowej jako łącznej możliwy jest tylko wtedy, gdy nieruchomości te są już obciążone hipoteką łączną (por. J. Pisuliński [w:] J. Pisuliński (red.), Hipoteka po nowelizacji. Komentarz, Warszawa 2010, teza 3 dp art. 111¹). Ograniczenie zawarte w tym przepisie ma na celu ochronę dłużnika przed nadmiernym obciążeniem hipoteką przymusową (ma przeciwdziałać „nadzabezpieczeniu”) (por. S. Rudnicki, Ustawa o księgach wieczystych i hipotece. Przepisy o postępowaniu w sprawach wieczystoksięgowych. Komentarz, wyd. 6, Warszawa 2010, teza 1 do art. 111¹). Obciążenie hipoteką łączną, w tym hipoteką przymusową łączną, wyczerpuje zdolność kredytową nieruchomości obciążonych, wpływając ujemnie na ich wartość, ponieważ nadmiernie – w stosunku do zabezpieczonej nieruchomości – obciąża nieruchomości, których łączna wartość może być dużo wyższa niż wysokość zabezpieczonej wierzytelności (por. J. Pisuliński, op. cit., teza 1 do art. 111¹).

Z powyższych rozważań, które Sąd Apelacyjny podziela w całości, wynika wprost, że art. 111¹ ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece wprowadza zakaz ustanawiania w postępowaniu zabezpieczającym hipoteki przymusowej łącznej (a więc obciążającej więcej niż jedną nieruchomość dłużnika) za wyjątkiem sytuacji wskazanych w tym przepisie. W szczególności jeżeli hipoteka przymusowa łączna ma obciążać nieruchomości należące do jednego dłużnika (tak jak ma to miejsce w przedmiotowej sprawie), jest ona dopuszczalna wyłącznie w sytuacji, gdy nieruchomości są już obciążone hipoteką łączną. W przedmiotowej sprawie brak jest danych, by sytuacja taka miała miejsce. Oznacza to, że norma wynikająca z art. 111¹ ust. 1 ustawy zakazuje dokonania zabezpieczenia w sposób wskazany przez powoda. Wniosek powoda o udzielenie zabezpieczenia poprzez obciążenie wskazanych w nim nieruchomości pozwanego hipoteką przymusową łączną był więc niezasadny i należało go oddalić.

W ocenie Sądu Apelacyjnego jednak, skoro powód wniósł o zabezpieczenie roszczenia poprzez obciążenie hipoteką łączną przymusową trzech nieruchomości pozwanego, nie będzie wyjściem poza zakres wniosku udzielenie zabezpieczenia poprzez obciążenie hipoteką przymusową jednej z nich. Zdaniem Sądu Apelacyjnego najwłaściwszym rozwiązaniem będzie obciążenie taką hipoteką nieruchomości, stanowiącej działkę ewidencyjną nr (...) w K., dla której Sąd Rejonowy w Jarosławiu, XIII Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w P., prowadzi księgę wieczystą nr (...). Jak wynika z odpisów ksiąg wieczystych, jest to nieruchomość zabudowana domem mieszkalnym, podczas gdy pozostałe wskazane we wniosku nieruchomości są niezabudowane. Ustanowienie zatem hipoteki na tej właśnie nieruchomości w najlepszy sposób zabezpieczało będzie interesy powoda. W przekonaniu Sądu Apelacyjnego, taki sposób zabezpieczenia nie obciąża zaś ponad potrzebę pozwanego (art. 730¹ § 3 k.p.c.).

Z tych też względów, Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c., a także na podstawie art. 730 § 1 i 2 k.p.c. oraz art. 747 pkt 2 k.p.c.